

מדינת ישראל משרד האנרגיה

נפט וגז

כ"א בכסלו התש"פ

19 בדצמבר 2019

נפט_1873_2019

הנדון: סיכום המפגש השלישי של פורום לווינתן מיום 15 בדצמבר 2019

נוכחים:

יוסי וירצבורגר (יו"ר הפורום) – הממונה על ענייני הנפט, מנהל אוצרות טבע, משרד האנרגיה
ערן ברוקוביץ – מרכז בכיר אגף סביבה, משרד האנרגיה
ד"ר ויקטור בריודין - ראש אגף הנדסה, מנהל אוצרות טבע, משרד האנרגיה
ד"ר איזבלה קרקיס – מנהלת המחלקה לאפידמיולוגיה סביבתית, משרד הבריאות
רני עמיר – מנהל היחידה הארצית להגנת הסביבה הימית, המשרד להגנת הסביבה
יבגני מלכין – ראש תחום משאבי אנרגיה בסביבה ימית, המשרד להגנת הסביבה
ענת שריד – רשות רישוי מחוזית לגז טבעי (מחוז חיפה)
ניר אנגרט – רשות הטבע והגנים
צחי בר תקווה – נציג התושבים (חוף הכרמל)
יובל ארבל – נציג חיים וסביבה, ארגון הגג של ארגוני הסביבה בישראל
ביני זומר – סגן הנשיא לעניינים אזוריים, חברת נובל אנרגי
עמיר בן דוד - קשרי קהילה, חברת נובל אנרגי
איריס שמר – קשרי קהילה, חברת נובל אנרגי
אורית גנור (רכזת הפורום) – מנהלת תחום סחר בינלאומי בגז טבעי, מנהל אוצרות טבע, משרד האנרגיה

מהלך המפגש

יוסי וירצבורגר פותח את המפגש בהסבר על כך שימים אלה עמוסים מאוד במשרד האנרגיה ובמשרדים אחרים, לקראת תחילת הפעלת מערכת ההפקה של מאגר לווינתן. מביע את אי ההסכמה המקצועית של משרדי הממשלה עם ההפחדות שמפורסמות לציבור בהקשר זה וביחס לפליטות המתוכננות במהלך פעולת הנישוב. בהמשך לפניית שהגיעו אליה, ענת שריד מבקשת כי תצא הודעה מרגיעה מצד משרדי הממשלה למהנדסי המועצות, אשר תסביר את הנושא הסביבתי. יוסי וירצבורגר משיב כי יצאה הודעה של השר להגנת הסביבה ומנכ"ל משרדו עם הסברים מפורטים. יוסי יעביר לענת את ההודעה לטובת העברה הלאה לגורמים רלוונטיים. יצוין כי בהמשך לישיבה זו, יצא במהלך השבוע מכתב של מנכ"ל משרד האנרגיה לכלל ראשי הרשויות באזור. ביני זומר מוסיף כי פורסמו הודעות של משרד הבריאות ומשרד החינוך, אבל זה לא מחלחל אל התושבים. צחי בר תקווה אומר כי למרות היותו פעיל בשומרי הבית, הוא סבור כי הקריאה לתושבים להתפנות אינה נכונה. לדבריו, הבעיה היא שברשתות החברתיות קל מאוד לזרוע פאניקה בציבור, למרות כל ההודעות שמפורסמות. מפרט מספר פעולות שיש לנקוט לדעתו על מנת לצמצם את הפאניקה בציבור:

(1) מברך על כך שפורסם כי מועד הנישואים יהיה סביב ה-17 בדצמבר. מוסיף כי ב-18 בדצמבר צפויות רוחות מזרחיות לפי התחזיות, שזה טוב לציבור. מדגיש כי חשוב להציג את המידע הזה ולהראות שהדברים נלקחים בחשבון. כמו כן, מציע לספק מידע על השעות המדויקות לנישואים, ככל שאפשר.

(2) מתאר את דבריו של השר להגניס זאב אלקין על כך שמשרדו יעקוב אחרי הנישואים וכי יש לעשות הכל על מנת שלא יהיו פרמטרים חריגים. מבקש להדגיש כי יבוצע ניטור לא רק של בנזן, שהוזכר בדבריו של השר אלקין.

(3) מציע לבסס את שיתוף הפעולה בין משרד האנרגיה, המשרד להגנת הסביבה, המועצה המקומית, חברת נובל אנרגיי ואיגוד ערים חוף הכרמל, כך שכולם יהיו מתואמים בזמן אמת ובפרסומים יזומים.

(4) בנושא הניטור – על מנת לתרום להרגעת התושבים ובניית האמון, מבקש לבצע טיוב נתונים כאשר אין נתונים או כשיש נתונים לא נכונים, במקרה של כיוול תחנה, הפסקת חשמל וכדומה. כך למשל, כאשר ערכי הבנזן קפצו לערכים גבוהים, ונמחקו, הציבור חושב שמסתירים ממנו. מציין כי דיבר עם ניר סהר (מנכ"ל איגוד ערים לשמירת איכות הסביבה שרון-כרמל, אשר מבצעים את הניטור-א.ג.) בנושא של לדגל נתונים, כלומר לסמן את הסיבה לחריגה/אי המדידה, ולא למחוק את הנתונים החריגים, כאשר הם נובעים מסיבות כאלה.

ביני זומר מציג את לוחות הזמנים הכלליים לגבי הנישואים. ראשית, מדגיש כי בהתאם לסיכום עם המשרד להגניס, חברת נובל אנרגיי מחוייבת לתת הודעה של 48 שעות לפני תחילת נישואים. כיוון הרוח הוא אחד הפרמטרים לביצוע נישואים, אבל לא היחיד. ביממה שבה יבוצע הנישואים: בשעה 2 לפנות בוקר תתבצע פתיחה של 2 בארות למשך שעתיים בקצב של 150 מיליון קוב ליום כל אחת. זאת, על מנת להעלות לחץ בצינורות שמחוברים למניפולד. כאשר הקצב מגיע ל-300 מיליון, סוגרים באר אחת וממשיכים עם הזרמה של באר אחת בקצב של 300 מיליון קוב ליום בצינור 18", המחבר את השדה לאסדה. הגז שמתחיל לזרום בצנרת דוחס ודוחף את החנקן שנמצא בה עכשיו. בשעה 7 בבוקר מתחיל הנישואים, כאשר עד לנקודת זמן זו, כל השינויים הם הלחצים בתוך הצנרת בלבד. משך הזמן של הנישואים כולו הוא כ-8 שעות החל מ-7 בבוקר. בשלב הראשון של הנישואים, פרק זמן של 4-5 שעות צפוי להשתחרר לאויר חנקן בלבד. בשלב השני, פרק זמן של 2-3 שעות נפלט חנקן מעורב בגז טבעי לאויר. כאשר היחס בין החנקן לגז הטבעי יעמוד על 5% חנקן ו-95% גז טבעי, אזי יוזרם הגז לצנרת של המערכת לכיוון נתג"ז ויסתיים הנישואים. בהמשך המפגש מוסיף ביני זומר בהקשר זה כי 3-4 ימים לאחר הנישואים המתואר לעיל, יתבצע אותו תהליך עם בארות 3+4. כלומר, יש סה"כ 2 צינורות ו-4 בארות, בכל הליך נישואים מבוצע התהליך עבור 2 בארות וצינור אחד.

משרד האנרגיה, המשרד להגנת הסביבה, איגוד ערים ויוסי עצמו יקבלו דיווחים על מועד פתיחת בארות, מועד התחלת נישואים, מועד התחלת פליטת גז בנישואים, מועד סיום נישואים, מועד התחלת הזרמת גז למערכת ומועד הגעת הגז למערכת ההולכה של נתג"ז. חשוב לציין כי מתוך כל האירוע המדובר, רק בחלק קטן אכן ייפלט גז לאוור.

בהמשך לדברים אלה, יוסי וירצבורגר הסביר כי לוקחים לחומרה את הזמן של הנישואים, ולמרות שהמודל של נובל מראה שלא ייפלט גז לאורך כל הנישואים, במשרדי הממשלה מתייחסים לכל ה-8 שעות כאילו נפלט גז טבעי. צחי בר תקווה שואל מה ההבדל בין הנישואים לבין תהליך ההפקה הסדיר, ועמיר בן דוד משיב כי בזמן הפעילות השוטפת אין נישואים.

יובל ארבל מבקש לוודא האם במודל הגז משתחרר על פני 8 שעות או על פני שעתיים-שלוש בלבד. רני עמיר מסביר כי לא כל הכמות שכתובה בהיתר תנושב בשעתיים, אלא כמות יחסית. ביני זומר מוסיף כי ההיתר שניתן על ידי המשרד להגנת הסביבה הוא על פי התסריט החמור ביותר (עד 24 טון) ורני עמיר מדגיש שוב כי ככל שזמן הנישואים יתקצר צפויה פליטת גז ומזהמים נמוכה יותר.

יוסי וירצבורגר מתאר כי קיימות 7 תחנות ניטור בחוף המנטרות גם בנזן: 3 תחנות של האיגוד, 3 תחנות של נובל ותחנה אחת של המשרד להגניס בזכרון יעקב. פריסת תחנות הניטור: 2 במעיין צבי, 2 בקיסריה, 1 בדור, 1

בנחשולים, 1 בזכרון יעקב. יוסי מציין כי צוות תיקון של התחנות יהיה זמין באזור. צחי בר תקווה שואל אם יש בתחנות גנרטורים, ויוסי וירצבורגר משיב כי יבדוק את הנושא (בבדיקה שלאחר מכן – אין).

רני עמיר שואל את יובל ארבל וצחי בר תקווה אם הציבור יודע שהם נמצאים בפורום כעת, ואם הם מפיצים את החומר שהם שומעים במסגרת הפורום הלאה, שניהם משיבים בחיוב. יובל ארבל מוסיף כי סיכומי הפגישות נשלחים לארגון חיים וסביבה, וכמו כן באתר שלהם יש עמוד שמוקדש לכך, הסיכומים עולים לאתר. כמו כן, יובל ארבל מציין כי הם מקבלים פניות מהציבור כל הזמן, וכי אחת הסיבות ללחץ ולחשש של הציבור היא כי לא יצאה בזמן הודעה מסודרת מטעם המדינה. יובל ארבל מתאר כי נשלחו מכתבים לשרים כולל לשר הבריאות. ד"ר איזבלה קרקיס משיבה לדברים אלה כי למיטב ידיעתה נשלחו מכתבי תגובה מסודרים לפונים, אך מתייחסים כאילו לא הפנייה נענתה. איזבלה מציינת כי תשמח לבדוק לגבי הפנייה הספציפית הזו.

צחי בר תקווה מציין כי אין כוונה לומר שהציבור לא קיבל הודעות, וכי יצאה הודעה מסודרת ממועצה אזורית חוף כרמל לגבי ההתנהלות הנכונה בזמן נישוב והרצה, איפה ניתן לקבל מידע וכן פרטים על שיתוף הפעולה בן חברת נובל אנרגי למועצה המקומית ולמשרד להגנ"ס.

יוסי וירצבורגר מציין כי במסגרת הפרסומים לציבור חשוב להדגיש את המסר כי הנישוב יתקיים בחלון הזמנים שבין 7 ל-15, כאשר השעות היותר קריטיות הן בין 12 ל-15. בנוסף, רושם לפניו את הבקשה שעלתה לגבי הוצאת הודעות מטעם משרדי הממשלה שמסבירות לציבור מה המצב הנוכחי, בתיאום עם חוף כרמל ואיגוד ערים.

ענת שריד מבקשת שיתבצע עדכון גם למהנדסי הישובים הרלוונטים ויוסי משיב כי תצא הודעה מטעם משרד האנרגיה והמשרד להגנ"ס לכל ראשי הרשויות, וכמו כן נעשה מאמץ שהמידע יעבור כמה שיותר הלאה.

יובל ארבל מספר כי התפרסם שלא נחתם הסכם בין בז"ן לחברת נובל אנרגי לגבי הובלת הקונדנסט. ביני זומר משיב ומתקן כי כן נחתם הסכם, כאשר הקונדנסט נמכר ב-0 ש. יובל ארבל מציין כי באותה כתבה נאמר כי בוחנים אפשרויות אחרות, ושואל האם זה משנה את לוחות הזמנים. ביני זומר מסביר כי הקונדנסט מגיע לאסדה כ-6 ימים אחרי תחילת גז. בשלב הראשון הוא לא ברמת האפיון שבז"ן יכול לקלוט ולכן יש פינוי במכליות.

יוסי וירצבורגר מרחיב כי באתר חגית יש מכל אחסון בחירום. משרד האנרגיה התחייב לרשות רישוי גז טבעי שלמשך תקופה של עד חודש חברת נובל אנרגי תפרוק שם קונדנסט, על מנת לכייל ולבדוק את הקונדנסט, וזאת מכיוון שבז"ן לא מוכנים לקבל אותו. אחרי חודש, הקונדנסט יזרום לבז"ן ב-0 ש, ללא פריקת מכליות בחגית. ככל שחברת נובל אנרגי תרצה להמשיך לפרוק מכליות, החברה תצטרך להגיש בקשה חוזרת לרשות רישוי גז טבעי בחיפה, אך כרגע הדבר לא עומד על הפרק. ביני זומר מוסיף כי מיכל האחסון עצמו בחגית לא מוכן.

יובל ארבל טוען כי ניתן לומר שאין מחסן חירום למעשה. יוסי וירצבורגר משיב כי יש מחסן חירום, וזו אחת המכליות שנמצאת שם. באמצע שנת 2020 כאשר הקונדנסט יזרום, אז מיכלית אחת תהיה לחירום. יובל ארבל שואל למה לא מקדמים את האופציה להזרים דרומה באמצעות צינור נוסף. יוסי וירצבורגר עונה כי הדבר עלול לקחת מספר שנים, הצינור קיים אבל לא ייבנה צינור חדש. יוסי מציע לעבור לדון בנושא הביטוחים.

יובל ארבל שואל לגבי גבולות אחריות בתוך פוליסה, ומהם התנאים של האחריות המוגבלת של בעל הזיכיון. יוסי משיב כי בעל הפוליסה אחראי לכל נזק שנגרם מהאסדה, מדגיש כי מדובר בכל נזק פרט למצב מלחמה. במצב מלחמה הם מבוטחים על ידי מס רכוש.

צחי בר תקווה מביע את החשש כי לא מדובר רק בעניין של כסף, ומזכיר כי תושבי האזור למודי אסון הכרמל. מסביר כי לצד הביטוחים יש צורך בהיערכות מוקדמת מספקת, במקרה זה הכוונה היא בין היתר לציווד ספציפי ונגיש בטווח זמן קצר באסדת לויתן לטיפול בכל מקרה שיהיה.

יוסי וירצבורגר מבקש להזכיר כי במונחים של קונדנסט ונוזלים באסדת לויתן אנחנו עוסקים בכמויות שעומדות ביחס מינורי לכל ספינה שפורקת באשדוד או אשקלון וכן לספינות גדולות השטות בים. לדבריו, הנושא נוגע

לתלמ"ת (תכנית לאומית למניעת תאונות לשפיכת שמן). המשרד להגנ"ס אישר את התלמ"ת של לווייתן, וזאת בלי קשר לביטוחים.

רני עמיר נשאל לגבי התקנים הנוספים ומשיב כי המשרד להגנת הסביבה ביקש 22 תקנים. בעקבות התערבות של משרד האנרגיה, אגף תקציבים התרצה והיה מוכן להעביר תקצוב ל-8 תקנים, מתוכם 2 נמצאים במהלך גיוס כבר היום. רני עמיר מניח שייקחו מספר שבועות לאישוש. לגבי 6 תקנים נוספים – בגלל סבבי הבחירות החוזרים, הדבר מותנה באישור תקציב מדינה. רני מקווה שהגיוס יחל במהלך 2020.

יובל שואל איך איוש של 2 תקנים נוספים בלבד משפיע על הפיקוח והאם הצוות ערוך לטפל באירוע מורכב. רני עמיר משיב כי מוכנות המדינה לטיפול באירוע שפך בשמן בים היא מוגבלת ובעייתית, ללא שום קשר ללווייתן. בכל יום 35-40 אלף טון במוצק של נפט גולמי ומוצרי נפרקים, חלקם בתוך נמל חיפה. המדינה נכון להיום לא מוכנה לאירוע בקנה מידה גדול שכזה, והסיבה היא שעדיין לא ייצבנו את 4 הרגליים במקום: הסקטור הפרטי, הסקטור המוסדי (קצא"א, חח"י וכו'), הסקטור הממשלתי והסקטור הבינלאומי. חלק מהרגליים האלה יציבות (סקטור פרטי למשל) וחלקם בבנייה והתהוות. רני עמיר אומר כי גם אם היו לו 22 תקנים וכולם יהיו מוכנים, אז הוא יאמר שאנחנו מוכנים בצורה יחסית במיטב היכולת שלנו. לעולם לא נוכל לומר כי כל תרחיש מכוסה וכי נשתלט עליו בקלות. מביא בהקשר זה כדוגמא את אסון BP, שבו ארה"ב הגדולה עם כל הכלים שלה לא הצליחה להשתלט עליו במשך 3 חודשים. רני עמיר מציע להתייחס לקידוחי הגז בתור הוספה של גורם סיכון מסוים. אבל לצד התוספת הזו, חברות הגז הביאו גם את האמצעים לטפל בסיכונים, מדובר ביכולות וציוד שלא היו קיימים בעבר, בין היתר אוניות שירות גדולות של האסדה. במילים אחרות, תוספת הסיכון לדוגמא של 1000 טון קונדנסט בלווייתן, מקבלת מענה הולם בצורת ההיערכות והמוכנות של חברת הגז.

יובל ארבל מעלה שאלה נוספת לגבי הביטוחים ביחס לקבלני משנה אשר לא חייבים להציג את הפוליסות. יוסי וירצבורגר משיב כי הנושא כרגע לא רלוונטי, מכיוון אין שום קבלני משנה. הדבר רלוונטי בשלבי הקידוח. יוסי וירצבורגר מודה על המפגש ומעדכן כי המפגש הבא של הפורום יתקיים לפני חג הפסח.

פעולות להמשך

- לבדוק האם יש גנרטורים בתחנות הנישוב ולהשיב לנציגי הציבור – יוסי וירצבורגר, בוצע.
- להעביר לחברי הפורום את הפרסום לגבי הנישוב מטעם המשרד להגנ"ס – יוסי וירצבורגר, בוצע.
- פרסומים יזומים מתואמים בין משרד האנרגיה, המשרד להגנת הסביבה, המועצה המקומית, חברת נובל אנרג'י ואיגוד ערים חוף הכרמל – יוסי וירצבורגר מול דוברות משרד האנרגיה.
- לבדוק מענה למכתבים למשרד הבריאות – ד"ר איזבלה קרקיס מול נציגי הציבור.
- תיאום המפגש הבא של הפורום – אורית גנור

רשמה: אורית גנור